

Демеха І.І.

*викладач Івано-Франківського технікуму ресторанного сервісу
і туризму Національного університету харчових технологій*

ФОРМИ ТА НАПРЯМИ РОБОТИ МУЗЕЇВ ПРИКАРПАТТЯ ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Анотація. У статті досліджені найважливіші форми й напрями роботи музейних установ Прикарпаття (Івано-Франківської області). Визначені поняття форм і напрямів діяльності музейних закладів. Надана загальна характеристика провідних музеїв Прикарпаття. Окреслені відмінності роботи музеїв краю у радянський період та у роки незалежності України. Розглянуті форми роботи музейних установ у рамках основних напрямків їх діяльності — науково-дослідного, культурно-освітнього, експозиційного, комплектувального, фондового, видавничого, виставкового, реставраційного та ін.

Ключові слова: музеї, музейна справа, музеєзнавство, форми роботи, напрями роботи, фонди, колекції, виставки, Прикарпаття, Івано-Франківська область, Україна.

Постановка проблеми. Дослідження основних форм та напрямів роботи музеїв Прикарпаття за роки незалежності України представляється актуальною науковою проблемою. З одного боку, інститут музею як провідного закладу культури, науки, історії, мистецтва тощо сам по собі заслуговує на прискіпливе вивчення його функціонування у період незалежності України, коли форми й напрями роботи музейних установ були кардинально переглянуті у порівнянні з часами радянського авторитаризму [16, с. 7]. З іншого боку, саме на території Прикарпаття (Івано-Франківської області) відзначається одне з найбільш концентрованих розміщень музейних закладів у нашій державі. Це пов'язано зі значним історичним, етнографічним та культурно-мистецьким потенціалом Івано-Франківської області — однієї з найбільш самобутніх у нашій країні. Зрозуміло, що, починаючи з 1991 року, можна чітко зазначити про ствердження форм і напрямів роботи музеїв у сучасному розумінні, без заідеологізованості і зайвої ролі держави, як це було до вказаного періоду.

Наразі музеї Прикарпаття функціонують як науково-дослідні й культурно-освітні заклади, сформовані для дослідження, колекціонування, збереження, використання й популяризації музейних

предметів та музейних колекцій. При цьому переслідуються кілька цілей — наукова, освітня, просвітницька тощо [1].

Вищевикладене й визначило актуальність проблематики даної наукової розвідки, що присвячена основним формам і напрямам роботи музеїв Прикарпаття за роки незалежності України.

Зв'язок теми дослідження з іншими науковими дисциплінами. Тематика даної статті є еkleктичною, тобто такою, що знаходиться на перехресті одразу кількох наукових дисциплін — музеєзнавства (насамперед), а також історії, етнографії, крає-, культуро-, мово- й мистецтвознавства.

Останні праці з проблематики статті. Серед останніх за часом (2013-2014 рр.) праць вітчизняних авторів, присвячених питанням розвитку національних музеїв, у тому числі на території Прикарпаття, слід виділити роботи Е. Ковалю, Т. Митківської [17], Б. Гавриліву, М. Косило [6], Ю. Ключка [16], В. Грабовецького [7], О. Гончарової [2], І. Тиміва [23] тощо. Окремо слід згадати дослідницькі праці, створені за безпосередньою участю наукових співробітників музеїв Івано-Франківщини (велика їх частина присвячена історичним постатям краю, зокрема Олексі Довбушу [8, 9, 10]), а їхній детальний аналіз буде здійснений у частині статті, присвяченій науково-дослідній роботі музейних установ.

Великий масив інформації з тематики нашого дослідження знаходиться на Інтернет-ресурсі «Музейне коло Прикарпаття» [24].

Основний масив архівних джерел із проблематики форм і напрямів роботи музейних установ Прикарпаття знаходиться у Державному архіві Івано-Франківської області (фонди, де розміщені документи установ культур) [11].

Звичайно, що, попри вже здійснені наукові дослідження, в історії музейної справи Прикарпаття знаходиться ще значне число «білих плям», в тому числі навіть у сучасний період. Якомога повне висвітлення особливостей форм і напрямів роботи музеїв регіону без сумніву сприятиме комплексному й якісному вивченню культурного життя Івано-Франківщини.

Мета даної статті — систематизація й узагальнення даних про форми і напрями роботи музейних установ Прикарпаття у період, починаючи з 1991 року і по сучасний період (2014 р.). Звичайно, що у разі потреби слід звертати увагу і на більш ранні періоди діяльності музеїв, коли вони виникали в області.

Виклад основного змісту статті. Під поняттям «форма діяльності» у нашому випадку слід розуміти вигляд чи конфігурацію, а також структуру роботи музейної установи [13]. Серед форм діяльності музейного закладу дослідники називають експозиції, виставки, екскурсії, огляди, експедиції, конференції, тематичні вечори, лекції, вікторини, презентації, роботу пересувних музеїв, зустрічі з видатними людьми, дні відчинених дверей, музейні свята тощо [3, с. 74, 75].

Напрямом діяльності, відповідно, є лінія руху й розвитку музейної установи [12]. Законодавство нашої держави (Закон України «Про музеї та музейну справу») визначає напрями діяльності музеїв таким чином: науково-дослідна, культурно-освітня діяльність, комплектування музейних зібрань, експозиційна, фондова, видавнича, реставраційна, виставкова, пам'яткоохоронна робота, а також діяльність, пов'язана з науковою атрибуцією, експертизою, класифікацією, державною реєстрацією та усіма видами оцінки предметів, які можуть бути визначені як культурні цінності, з метою включення до Музейного фонду України [1].

Як відомо, музеї, що функціонують на різних рівнях, можуть бути природничими, історичними, науково-технічними, літературними, художніми, мистецькими, комплексними, галузевими і це, звичайно, ще не вичерпний перелік. Крім того, існують музеї-садиби, музеї-кімнати та музеї просто неба. Музейні установи можуть засновуватися, ґрунтуючись на будь-яких законних формах власності [22, с. 37].

Музейна справа в Україні має довгу і славетну історію. Проте якісно нові умови для їхньої плідної роботи виникли після 1991 року. На початку періоду існування незалежної Української держави у функціонуванні музейних установ Прикарпаття відбулися істотні зміни. Був ліквідований ряд місцевих музейних закладів, пов'язаний із радянським минулим та проявами функціонування злочинної комуністичної ідеології (музеї імені більшовицьких партійних та культурних діячів, атеїзму, радянської армії тощо). Динаміка ліквідації цих музеїв була настільки швидкою, що виявила те, наскільки чужими для населення Прикарпаття були зазначені заідеологізовані установи [19, с. 4].

Розглянемо діяльність провідних музеїв регіону в період незалежності України за основними напрямками (визначеними нормативно-правовими

актами, зокрема Законом України «Про музеї та музейну справу»), а у рамках цих напрямів проаналізуємо базові форми роботи.

Науково-дослідна діяльність музейних закладів Івано-Франківської області за часів незалежності України здійснюється у таких сферах і за такими векторами:

- регіон Прикарпаття у минулому й сьогодні;
- життєвий і професійний шлях видатних осіб, які народилися й мешкали на території Івано-Франківщини;
- історія та традиції розвитку музейної справи на Прикарпатті;
- опис колекцій музейних установ;
- етнографічна, краєзнавча та інша пошукова активність.

Однією з форм науково-дослідної діяльності музеїв є галузеві конференції, у тому числі міжнародні. Так, у 2003 р. в Івано-Франківському обласному художньому музеї відбулася міжнародна науково-практична конференція «Станіславівська колегіата: між минулим і майбутнім (до 300-річчя побудови 1703-2003)». У 2005 р. на базі того ж музею була проведена ще одна конференція «Музеї, колекції, люди: традиції і перспективи розвитку музейної справи. Вітчизняний і зарубіжний досвід». Вказане було здійснене у рамках святкування 25-річчя згаданого музею й за підтримкою Головного управління туризму і культури обласної держадміністрації.

Історичний шлях обласного художнього музею відображений у збірнику «Івано-Франківський художній музей: експлікація буття: Історія формування колекції, експозиційно-виставкова діяльність, бібліографія публікацій», виданий у 2005 р. Звичайно, що дослідження не були обмежені лише музейними установами в обласному центрі: так, у 2009 р. світ побачив науковий збірничок «Мандруємо шкільними музеями. Івано-Франківська область», авторами були М. Косило і Р. Шутка.

У 2012 р. науково-дослідна праця провідних музейних установ області, зокрема Івано-Франківського державного історико-меморіального музею Олекси Довбуша у тісній взаємодії з академічними й науковими колами регіону, в тому числі Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, була підсумована у колективній монографії «Історія Івано-Франківська в ХХ — початку ХХІ ст. До 350-річчя міста Івана Франка» [15]. Цим фактично була узагальнена копійка праця наукових співробітників музеїв регіону із вивчення історії Івано-Франківська (у минулому це місто мало назву Станіслав).

Водночас, багато наукових досліджень виходили за межі Прикарпаття, зокрема монографія

«Запорізьке козацтво і Українська гетьманська держава XVI-XVIII ст. в літописі та ілюстраціях: до 520-річчя українського козацтва» (2010 р., історико-меморіальний музей в Івано-Франківську).

Перейдемо до культурно-освітньої діяльності музеїв області. Вона здійснюється у тісній взаємодії з Управлінням освіти і науки облдержадміністрації та Івано-Франківським обласним державним центром туризму і краєзнавства учнівської молоді.

Найважливішою складовою культурно-освітньої роботи регіональних музеїв є краєзнавча. Зі здобуттям незалежності України на місцях краєзнавці, як справжні патріоти, в умовах відсутності ідеологічної цензури продовжували працювати над написанням історій міст і сіл, створювали музеї.

Актив обласної організації Спілки краєзнавців постійно співпрацює з багатьма новітніми громадськими організаціями і перш за все з Музеєм освіти Прикарпаття та державним центром туризму і краєзнавства учнівської молоді обласного управління освіти і науки, який спільно зі Спілкою є засновником регіонального науково-методичного альманаху «Краєзнавець Прикарпаття» [18, с. 3-4].

Крім того, краєзнавці постійно співпрацюють із радами Музею визвольних змагань Прикарпатського краю, історико-меморіального музею Степана Бандери, державного меморіального музею Олекси Довбуша, музеїв історії Коломиї, Рогатина, Єзупіля, мікрорайону Опришівців м. Івано-Франківська. Наразі краєзнавці обласного центру докладають чимало зусиль до створення історико-меморіального музею Івана Франка та спорудження комплексу обласних музеїв у палаці Потоцьких. Аналогічні проблеми існують у більшості населених пунктів краю: із 737 сіл і міст області лише третина має власну опубліковану історію, а у 180 населених пунктах існують громадські музеї, більшість з яких є шкільними. Тому перспективним є підготовка нової колективної і зведеної «Історії міст і сіл Івано-Франківської області» (за участю музейних наукових співробітників) [18, с. 7].

Комплектування музейних зібрань здійснюється відповідно до законодавства України. Специфіка Івано-Франківської області полягає у знаходженні на її території відразу кількох історико-етнографічних регіонів України з архаїчною матеріальною і духовною культурою населення (Гуцульщина, Бойківщина, Покуття, Опілля). Тому звичайно пріоритетним є отримання пам'яток історії, культури й мистецтва саме з вказаних регіонів. Із цією метою співробітники музеїв у тісній взаємодії з науковими працівниками академічних установ і вищих навчальних закладів здійснюють численні етнографічні, краєзнавчі та археологічні експедиції у віддалені гірські райони краю.

Комплектування музейних зібрань у досліджуваному регіоні може здійснюватися не лише зусиллями працівників музейних установ та держави. Так, зокрема, сталося у Музеї визвольних змагань Галицького району (у 1996-1998 рр. — Музей УПА, потім отримав теперішню назву, знаходиться у м. Бурштин), де фонди музею поповнюються як за рахунок місцевої влади, так і місцевих активістів-патріотів, які переймаються збереженням пам'яті про тих, хто боровся за незалежність України, за свій рідний край.

Слід відзначити, що інформація про музейні зібрання Прикарпаття міститься у виданих за сприяння музеїв путівниках. Зокрема, ще у 1995 році був виданий путівник по Івано-Франківському історико-меморіальному музею Олекси Довбуша (з колекції проф. В. Грабовецького).

Експозиційна робота. Активне поповнення експозицій регіональних музеїв розпочалося відразу зі здобуттям незалежності України. Власне воно тривало і раніше, проте акценти цієї діяльності були радянськими, заідеологізованими. Зокрема, набагато більше уваги у період після 1991 р. почало приділятися релігійній тематиці. 18 серпня 1993 р. в Івано-Франківському художньому музеї була відкрита експозиція «Сакральне мистецтво Галичини XV — XX століть» і відразу ж вона стала відомою не лише в області, а й далеко за її межами. Через 8 років, у 2001 р. ця колекція була доповнена і наразі вона є однією з найкращих експозицій сакрального мистецтва в Україні у цілому. Крім того, унікальною у згаданому музеї є колекція барокової пластики (такі автори як Томас Гуддер, Конрад Кутченрайтер, Матвій Полейовський, Діонез Станетті).

Існують у Прикарпатському регіоні і цілий ряд невеликих музеїв, експозиційною діяльністю в яких опікуються не стільки трудові колективи, скільки окремі особи-ентузіасти. Саме таким є Музей родинних професій в Івано-Франківську, в якому за роки незалежності України його засновник — заслужений журналіст України Роман Фабрика зібрав атрибути більш ніж 150 сімейних професій за останні 200 років. До речі, експозиційна робота засновника музею тісно пов'язана із реставраційною, оскільки багато предметів матеріальної культури — старовинні.

Не можна не сказати про найвідоміший у світі і найбільший музей, експозиції якого знаходяться у споруді, котра побудована у формі писанки — йдеться про Музей писанкового розпису (м. Коломия). Хоча сам музейний заклад існував ще за часів УРСР, лише в 2000 році його було перенесено до спеціалізованого будинку, частиною якого став пам'ятник писанці (висота — 13,5 м, діаметр — 10 м). Колекція музею нараховує понад

6 тисяч писанок із різних регіонів України. У силу своєї самотності музейна установа «Писанка» вважається однією із чудес України [20, с. 15].

Фондова діяльність музеїв Прикарпаття має свою унікальну специфіку в обласному історико-меморіальному музеї Олекси Довбуша. Тут протягом незалежності України експозиція музею формувалася насамперед завдяки приватній колекції директора музею заслуженого діяча України В. Грабовецького, який практично все своє професійне життя присвятив збору матеріалів, котрі так чи інакше стосувалися легендарного лідера карпатських опришків. Серед основних складових фонду В. Грабовецького — документи й наукові праці, художні твори, а також матеріальні артефакти, пов'язані з життям Олекси Довбуша (зокрема, його сокирка).

Видатною у загальнонаціональному масштабі є фондова колекція Івано-Франківського краєзнавчого музею — вона не має аналогів по всьому прикарпатському регіону. Це більше за 110 тис. одиниць зберігання (в етнографічній, нумізмічній, палеонтологічній, археологічній та інших сферах). Причому філателістична колекція (понад 25000 одиниць) є однією з найбільших у нашій державі в цілому. Після 1991 року краєзнавчий музей із метою популяризації знань про свої колекції розпочав разом з Інститутом українознавства імені І. Крип'якевича НАН України щорічне видавництво «Наукових записок», а також проведення конференцій з проблематики історичного краєзнавства. Одна з таких конференцій навіть набула міжнародного розмаху (у 1998 році до 1100-річчя Давнього Галича).

Активно здійснюється і діяльність, спрямована на формування фондів у районних музеях регіону. Розглянемо вказане на прикладі Вишницького краєзнавчого музею, який був відкритий у 2000 році в районному центрі Івано-Франківської області. 19 грудня 2000 р., у день Святого Миколая Чудотворця, завідувача Вишницьким краєзнавчим музеєм і організаторка його на громадських засадах Михайлина Іванюк відкрила і провела урочисті збори, а священник Вишницької Свято-Михайлівської УПЦ КП Михайло благословив музей [14, с. 5].

Починаючи зі створення музею його фонд постійно поповнюється. У перші дні його праці сюди передали свої вишивки: «Молитва за Україну» («Боже великий, єдиний») — Васирина і Георгій Фуштеї з Іспаса; «Тарас Шевченко» і його «Заповіт» — Параска Чев'юк з Рівні; домашні рушники — Степан Слізак з Виженки; «Заповіт» Тараса Шевченка — Калина і Володимир Близнюки із Старих Кутів; портрети: «Тарас Шевченко» — Ірина Андрицуляк, «Іван Франко» — Марія Гудима з Виженки; «Юрій Федькович» — художник Роман

Андрицуляк з Черногузів; фотомонтаж про діяльність Народного Руху України на Буковині — Володимир Клим та інші. Привертає увагу рушник Ірини Андрицуляк «Борітеся! Поборете!» [14, с. 5].

Наразі у районному музеї на стендах і фотомонтажах розміщені сотні світлин, які відображають шлях українських патріотичних сил під синьо-жовтими прапорами в кінці 80-х — початку 90-х років ХХ століття до самостійності нашої держави. На цих світлинах можна побачити як провідних діячів тих часів, так і вижничан, котрі були учасниками подій у Києві, Чернівцях, Івано-Франківську, Дрогобичі, Запоріжжі, Полтаві, Харкові, Севастополі, Коломиї, Косові та інших населених пунктах України [14, с. 174].

У колекції музею зібрані сторінки біографій багатьох раніше замовчуваних діячів нашої історії, які творили її, виборюючи незалежність України на теренах Прикарпатського краю, висвітлено цілий неосвоєний пласт історії — репресії, історію райоб'єднання Всеукраїнського товариства «Прогрес» та осередку Союзу Українок.

Вагомим напрямом роботи музеїв Прикарпаття у період після 1991 року є видавництво, що тісно пов'язане з науково-дослідною роботою. Особливо активним у зазначеній сфері є вже неодноразово згаданий Івано-Франківський державний історико-меморіальний музей Олекси Довбуша. Серед останніх за часом як невеликих, так і цілком вагомих досліджень, виданих у самому музеї (за участю його фахівців і видавничих потужностей), можна вказати наступні: «Професор Михайло Марченко — історик України», «Олена Грабовецька-Рибак — моя незабутня сестра. За спогадами минулих літ: до 100-річчя уродин» (2009 р.), «Олекса Довбуш — легендарний лицар Карпат: збірник основних документів», «Виникнення і Воскресіння Довбушевої світлиці у Івано-Франківську» (2010 р.), «Мої незабутні Винники у літописі та ілюстраціях. За спогадами минулих літ» (2011 р.).

Починаючи із 2010 року, вказана видавнича діяльність історико-меморіального музею здійснюється у рамках часопису «Наукові записки музею Олекси Довбуша». Дослідження, пов'язані безпосередньо із постаттю згаданого лідера опришків, формуються у рамках зібрання, що виходить на періодичній основі за назвою «Історична Довбушіана у серії коротких видань».

Реставраційна, виставкова, пам'яткоохоронна робота також є важливими напрямками діяльності музейних установ Івано-Франківської області. Окремі з реставраційних заходів цілком можуть претендувати на міжнародне значення, зокрема відновлення ікон XVII — ХХ ст. із колекції Івано-Франківського краєзнавчого музею [5]. В обласному

художньому музеї реставраційна робота крім вже згаданої колекції ікон минулих сторіч охоплює стародавні церковні книги, які були видані у Почаївській лаврі, а також у Львові та Уневі.

Необхідно вказати і на такий напрям діяльності музейних установ Прикарпаття як реструктуризація. За час незалежності України значна частина музеїв регіону змінила форму підпорядкування, в тому числі й відомчого. Виникло багато приватних та громадських музеїв (особливо у сільській місцевості). Так, на початку 2000-х років у смт. Верховині з'явилися Музей гуцульського побуту, етнографії та музичних інструментів Романа Кумлика та Хата-музей кінофільму «Тіні забутих предків». І навпаки — окремі громадські музеї перетворювалися на державні. Так, утворений ще у 1967 р. краєзнавцем Романом Скворієм Музей історії міста Болехова в 1999 р. став державним (до речі, у 2007 р. йому було присвоєне ім'я засновника) [4, с. 77].

Інші музейні установи Івано-Франківської області увійшли до складу загальноукраїнських музейних структур. Так сталося з Івано-Франківським музеєм «Герої Дніпра», який у 2010 р. став філіалом Національного військово-історичного музею України.

Висновки. Таким чином, під час невеликого дослідження ми з'ясували, що зі здобуттям незалежності України розпочався новий етап у функціонуванні системи музеїв Прикарпаття. Вони були виведені з-під пильного державного контролю та ідеологічного диктату. Водночас відразу ж після 1991 року розпочалися істотні ускладнення із реалізацією музейної політики на Прикарпатті. В основному це були проблеми фінансового, організаційного й технічного характеру.

Основними галузями діяльності музейних закладів Івано-Франківської області в зазначений період були: краєзнавча, історична, етнографічна, природнича, культурно-мистецька, літературна тощо. За цими галузями і здійснювалася робота музеїв, відповідно до визначених законодавством України форм і напрямків. Такими основними формами на території Івано-Франківської області є: експозиції, виставки, екскурсії, краєзнавчі експедиції, конференції, дні відчинених дверей, видання монографій та публікацій. Що стосується базових напрямів роботи музейних установ краю, то такими є науково-дослідна, культурно-освітня діяльність, комплектування музейних зібрань, експозиційна (виставкова), фондова, видавнича й реставраційна робота. Зазначені форми й напрями роботи актуальні як для музеїв обласного центру (насамперед), так і для музейних закладів районного і місцевого рівнів.

Перспективні напрями дослідження. Принциповим є розгляд питання перспектив поліпшення роботи музейних установ Івано-Франківської області. На нашу думку вони полягають у збільшенні ролі музейних установ у гуманітарному житті не лише Прикарпаття, а й усієї Української держави. Базова проблема сучасної державної політики у сфері музеїв характеризується браком коштів. Звичайно, що вона не може бути вирішена за стислий період. Крім того, вагомими є проблеми інформатизації музейних закладів та гармонізації їх функціонування зі стандартами ЄС.

За сучасних складних обставин слід вказати і про ще один сучасний і перспективний важливий напрямок діяльності музеїв Івано-Франківської області — патріотичне виховання. За умов, коли суспільно-політична обстановка в Україні істотно погіршилася, коли цілісності нашої держави завданий удар підступним зовнішнім ворогом, саме патріотичне виховання населення, зокрема молоді, є тим фактором, котрий згуртує співгромадян не лише для державотворчих процесів, як це було у мирний час, але й для опору зовнішнім силам, які зазіхають на територіальну цілісність України. У скарбницях музейних установ Прикарпаття знайдеться чимало експонатів славетного минулого нашої країни, які можуть надихнути сучасні покоління на героїчні вчинки.

Література:

1. Україна. Закони Про музеї та музейну справу. — К. : Парламентське вид-во, 2010. — 32 с.
2. Актуальні проблеми теорії і практики музейної та пам'яткоохоронної діяльності : зб. наук. пр. / редкол.: Гончарова О.М. (голов. ред.), Андрес Г.О., Ключко Ю.М. — К. : НАКККіМ, 2013. — 207 с.
3. Волинський музейний вісник: Музеї у дослідженні та збереженні пам'яток культурної спадщини західноукраїнських етнічних земель. Наук. зб. : Вип. 4 / Упоряд. А. Силук, Є. Ковальчук. — Луцьк, 2012. — С. 73-76.
4. Володимир Морозюк. Іменний покажчик до історико-краєзнавчих видань / Івано-Франків. обл. універс. наук. б-ка ім. І. Франка [та ін.] ; упоряд. В.К. Морозюк. — Івано-Франківськ : Гостинець, 2010. — 112 с.
5. Врятовані скарби : кат. реставр. ікон XVII — XX ст. з колекції Івано-Франків. краєзн. музею : [альбом] / Наук. ред. Богдан Мисюга. — Л. : Манускрипт-Львів, 2009. — 128 с.
6. Гаврилів Б.М. З історії створення музею та пам'ятника «Руській трійці» в Івано-Франківську : історико-краєзнавче видання / Б.М. Гаврилів, М.Ю. Косило. — Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2014. — 132 с.
7. Грабовецький В.В. Мої незабутні зустрічі з духовною і творчою елітою України. За спогадами минулих літ. До 85-річчя уродин / В.В. Грабовецький; [упоряд. Ю. Крайчук] ; Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, Івано-Франків. держ. іст.-мемор. музей Олекси Довбуша. — Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2013. — 249 с.
8. Грабовецький В. Іван Бойчук — бойовий побратим і наступник Олекси Довбуша / Володимир Грабовецький ; Івано-Франків. держ. іст.-мемор. музей Олекси Довбуша. — Івано-Франківськ, 2010. — 78 с.

9. Грабовецький В. Олекса Довбуш в історії України : до 310-річчя уродин / Володимир Грабовецький ; Івано-Франків. держ. іст.-мемор. музей Олекси Довбуша. — Івано-Франківськ, 2010. — 38 с.

10. Грабовецький В. Професор Михайло Марченко — історик України : до 100-річчя уродин / Володимир Грабовецький ; Івано-Франків. держ. іст.-мемор. музей Олекси Довбуша. — Івано-Франківськ, 2009. — 114 с.

11. Державний архів Івано-Франківської області: Путівник. — Т. 1: Фонди періоду до 1939 року. — К., 2008. — 464 с.

12. Значення слова «напрямок»: Вікіпедія [Електрон. ресурс]. — Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Напрямок>.

13. Значення слова «форма»: Вікіпедія [Електрон. ресурс]. — Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Форма>.

14. Іванюк М. Вижницький краєзнавчий музей / М. Іванюк. — Вижниця : Черемош, 2005. — 200 с.

15. Історія Івано-Франківська в ХХ — початку ХХІ ст. До 350-річчя міста Івана Франка : колект. моногр. / за ред. В. Грабовецького ; [упоряд. Ю. Крайчук]. — Івано-Франківськ, 2012. — 333 с.

16. Ключко Ю.М. Музеєзнавство : слов.-довід. / Ю.М. Ключко ; Укр. центр культур. дослідж. — К. : НАКККІМ, 2013. — 77 с.

Демеха И.И. Формы и направления работы музеев Прикарпатья за годы независимости Украины. — Статья.

Аннотация. В статье исследованы самые важные формы и направления работы музейных учреждений Прикарпатья (Ивано-Франковской области). Определены понятия форм и направлений деятельности музейных заведений. Предоставлена общая характеристика ведущих музеев Прикарпатья. Очерчены отличия работы музеев края в советский период и в годы независимости Украины. Рассмотрены формы работы музейных учреждений в рамках основных направлений их деятельности — научно-исследовательского, культурно-образовательного, экспозиционного, комплектовочного, фондового, издательского, выставочного, реставрационного и др.

Ключевые слова: музеи, музейное дело, музееведение, формы работы, направления работы, фонды, коллекции, выставки, Прикарпатье, Ивано-Франковская область, Украина.

Demeha I.I. Forms and directions of museums Carpathian Ukraine's independence. — The Article.

Summary. The most important forms and assignments of work of museum establishments of Prykarpattya (Ivano-Frankivs'k area) are investigational in the article. The concepts of forms and assignments activity of museum establishments are certain. General description of leading museums of Prykarpattya is given. The differences of work of museums of edge are outlined in a soviet period and in the years of independence of Ukraine. The forms of work of museum establishments are considered within the framework of basic directions their activity — scientist, cultural and educational, display, acquisition, fund, publisher, exhibition, restoration and other.

Keywords: museums, museum business, museum science, forms of work, assignments of work, funds, collections, exhibitions, Prykarpattya, Ivano-Frankivs'k area, Ukraine.